



บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโครงการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลทั่วไปใน
จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. สร้างโครงการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลทั่วไปในจังหวัดชายแดน
ภาคใต้
2. ประเมินผลของการใช้โครงการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลทั่วไปใน
จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีต่อความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน และความพึงพอใจ

สมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1. พยาบาลวิชาชีพมีความรู้ในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. พยาบาลวิชาชีพมีความสามารถในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05

ตัวอย่างประชากรในการวิจัยเป็นพยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2532
จำนวน 26 คนที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลทั่วไปในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลที่
สามารถให้ความร่วมมือดำเนินโครงการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภท คือ เครื่องมือในการดำเนินการวิจัย ได้แก่
โครงการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพ และคู่มือการสอน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาตำรา เอกสาร
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายการพยาบาลเพื่อกำหนด จุดมุ่งหมายของโครงการ
ระยะเวลา วิธีดำเนินการ วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน เนื้อหาวิชา และการประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย อีกประเภทหนึ่งคือ เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองมีทั้งหมด 3 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบทดสอบความรู้ในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นคำถามสถานการณ์ ส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 4 ข้อ ส่วนที่ 2 เป็นแบบทดสอบความรู้ในการปฏิบัติงานในลักษณะข้อสอบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ

ชุดที่ 2 แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ การใช้กระบวนการพยาบาล และการบันทึกการพยาบาล การป้องกันโรคติดเชื้อ และการป้องกันอันตรายโดยกำหนดสถานการณ์ตัวอย่างผู้ป่วยทั้งหมด 16 สถานการณ์ คำถามจำนวน 40 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบเลือกตอบ เกณฑ์ที่ให้คะแนนแตกต่างกันในแต่ละตัวเลือก เกณฑ์ดังกล่าวผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ชุดที่ 3 แบบวัดความพึงพอใจต่อโครงการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพ ตามแนวคิดแรงจูงใจของเฮิร์ชเบอร์ก มีข้อความจำนวน 30 ข้อ คำตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 3 ชุด ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่าน และใช้เกณฑ์การยอมรับ 8 ใน 9 ท่าน หลังจากปรับข้อความในคำถาม และคำตอบแล้วนำไปตรวจสอบความตรงตามสภาพโดยใช้นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับประชากรจำนวน 48 คน และหาความเที่ยงได้ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบทดสอบความรู้ในการปฏิบัติงานหาความเที่ยงด้วยแบบแบ่งครึ่ง แล้วหาความเที่ยงทั้งฉบับด้วยสูตรของสเปียร์แมน-บราวน์ฟอร์มูล่า ได้ค่าความเที่ยง .80

ชุดที่ 2 แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติงาน หาความเที่ยงด้วยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟา ของ ครอนบาช เท่ากับ .77

ชุดที่ 3 แบบวัดความพึงพอใจต่อโครงการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพ หาความเที่ยง ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช เท่ากับ .88

การดำเนินการวิจัย

ชั้นเตรียมดำเนินการโครงการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพ ได้ดำเนินการขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการจัดดำเนินการ จากผู้อำนวยการโรงพยาบาล และฝ่ายการพยาบาล ของโรงพยาบาลทั้ง 3 แห่ง ขอความร่วมมือในการคัดเลือกวิทยากรเตรียมวิทยากร และกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่ใช้แบบทดสอบ ซึ่งการรวบรวมข้อมูลทั้งก่อนเริ่มโครงการและหลังโครงการ ได้ดำเนินการ พร้อมกันทั้ง 3 โรงพยาบาล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้เครื่องคิดเลข โดยดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลสถานภาพของตัวอย่างประชากร นำมาแจกแจงความถี่และร้อยละ
2. ข้อมูลแบบทดสอบความรู้ในการปฏิบัติงาน ความสามารถในการปฏิบัติงาน นำมาแจกแจงรายหัวข้อวิชา หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการทดสอบแต่ละครั้ง รวมเป็นการทดสอบก่อนดำเนินการ 1 ครั้ง และการทดสอบหลังดำเนินการ 4 ครั้ง
3. หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนความพึงพอใจต่อโครงการปฐมนิเทศ
4. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความรู้ในการปฏิบัติงานก่อนดำเนินการโครงการ กับคะแนนความรู้ในการปฏิบัติงานหลังดำเนินการโครงการครั้งที่ 1, 2, 3 และ 4 โดยใช้การทดสอบที (t-test)
5. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการปฏิบัติงานก่อนดำเนินการโครงการ กับคะแนนความสามารถในการปฏิบัติงานหลังดำเนินการโครงการครั้งที่ 1, 2, 3 และ 4 โดยใช้การทดสอบที (t-test)
6. เปรียบเทียบระดับคะแนนเฉลี่ยของคะแนนร้อยละของความรู้ในการปฏิบัติงานในแต่ละหัวข้อก่อนดำเนินการโครงการ และหลังดำเนินการโครงการเทียบเป็นร้อยละ

นำมาแจกแจงรายหัวข้อวิชา หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการทดสอบแต่ละครั้ง รวมเป็นการทดสอบก่อนดำเนินการ 1 ครั้ง และการทดสอบหลังดำเนินการ 4 ครั้ง

3. หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนความพึงพอใจต่อโครงการปฐมนิเทศ
4. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความรู้ในการปฏิบัติงานก่อนดำเนินการโครงการ กับคะแนนความรู้ในการปฏิบัติงานหลังดำเนินการโครงการครั้งที่ 1, 2, 3 และ 4 โดยใช้การทดสอบที (t-test)
5. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการปฏิบัติงานก่อนดำเนินการโครงการ กับคะแนนความสามารถในการปฏิบัติงานหลังดำเนินการโครงการครั้งที่ 1, 2, 3 และ 4 โดยใช้การทดสอบที (t-test)
6. เปรียบเทียบระดับคะแนนเฉลี่ยของคะแนนร้อยละของความรู้ในการปฏิบัติงานในแต่ละหัวข้อก่อนดำเนินการโครงการ และหลังดำเนินการโครงการครั้งที่ 1 เทียบเป็นร้อยละ
7. เปรียบเทียบระดับคะแนนเฉลี่ยของคะแนนร้อยละของความรู้ในการปฏิบัติงานในแต่ละหัวข้อก่อนดำเนินการโครงการ และหลังดำเนินการโครงการครั้งที่ 1 เทียบเป็นร้อยละ

ลักษณะของตัวอย่างประชากร

สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างประชากรกลุ่มอายุ 23 ปี มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.76 รองลงมาได้แก่กลุ่มอายุ 22 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.76 เมื่อพิจารณาเกรดเฉลี่ยสะสมระดับ 2.51-2.75 มีมากที่สุด คือร้อยละ 61.5 รองลงมาคือระดับ 2.76-3.00 คือร้อยละ 34.61 เหตุผลที่เลือกศึกษาสาขาพยาบาลพิจารณาตามระดับจำนวน เหตุผลต้องการอาชีพที่มั่นคง ร้อยละ 84.61 เพื่อสนองความต้องการของผู้ปกครอง ร้อยละ 57.69 และเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ร้อยละ 53.84

สรุปผลการวิจัย

1. พัฒนาโครงการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลทั่วไปในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีประสิทธิภาพนั้นคือ ผลการใช้โครงการบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ คือ

1.1 พยาบาลวิชาชีพมีความรู้ในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นจากความรู้ในการปฏิบัติงานก่อนการปฐมนิเทศ

1.2 พยาบาลวิชาชีพมีความสามารถในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นจากความสามารถในการปฏิบัติงานก่อนการปฐมนิเทศ

1.3 พยาบาลวิชาชีพมีความพึงพอใจต่อโครงการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับมาก

2. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนทดสอบความรู้ในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพก่อน และหลังการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพ เมื่อพิจารณาโดยรวม พยาบาลวิชาชีพมีความรู้ในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ในการทดสอบหลังการดำเนินโครงการครั้งที่ 1, 3 และ 4 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนการทดสอบหลังการดำเนินโครงการครั้งที่ 2 ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

3. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนประเมินความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพก่อน และหลังการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพ เมื่อพิจารณาโดยรวมพยาบาลวิชาชีพมีความสามารถในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. ระดับความพึงพอใจต่อโครงการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. เปรียบเทียบระดับคะแนนเฉลี่ยร้อยละในแต่ละหัวข้อวิชาของความรู้ในการปฏิบัติงานก่อนและหลังโครงการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพ พิจารณาโดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอยู่ในช่วงร้อยละ 11-38 หัวข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น คือ กระบวนการพยาบาล การบันทึกการพยาบาล การป้องกันโรคติดต่อ และการช่วยชีวิต มีเพียงหัวข้อเดียวที่มีคะแนนไม่แตกต่าง คือ การป้องกันอันตราย

เปรียบเทียบระดับคะแนนเฉลี่ยของคะแนนร้อยละในแต่ละหัวข้อวิชาของความสามารถในการปฏิบัติงานก่อนและหลังโครงการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพ พิจารณาโดยรวมมีคะแนนเพิ่มขึ้น อยู่ในช่วงร้อยละ 2-13 มีทุกหัวข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. การดำเนินโครงการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลทั่วไปในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีผลการดำเนินโครงการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ 3 ประการ คือ พยาบาลวิชาชีพมีความรู้ในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พยาบาลวิชาชีพมีความสามารถในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพยาบาลวิชาชีพมีความพึงพอใจต่อโครงการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพในระดับมาก สรุปผลการประเมินโครงการได้ว่า การดำเนินโครงการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลทั่วไปในจังหวัดชายแดนภาคใต้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ อาจกล่าวได้ว่า ความสำเร็จดังกล่าวสืบเนื่องมาจาก ปัจจัยสนับสนุน 2 ประการหนึ่งที่ผู้วิจัยได้คำนึงถึงในการวางแผนดำเนินการปฐมนิเทศตามแนวคิดของโทบิน และคณะ (1984) ที่กล่าวว่า การวางแผนงานพัฒนาบุคลากรพยาบาล จะต้องคำนึงถึงปัจจัยหลัก 3 ประการ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ซึ่งโทบินและคณะได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย ปัจจัยด้านองค์การ และปัจจัยด้านผู้เรียน ส่วนกระบวนการประกอบด้วย บรรยากาศการเรียนรู้ การวางแผนดำเนินการสอน ที่ส่งผลต่อผลผลิตที่ได้รับจากกระบวนการดังกล่าว ปัจจัยสนับสนุน 2 ประการที่กล่าวแล้วข้างต้นนั้นคือ ปัจจัยนำเข้า และกระบวนการในการดำเนินโครงการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพ อภิปรายได้ดังนี้

ประการแรก ปัจจัยนำเข้า สำหรับโครงการปฐมนิเทศที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้าง และนำไปใช้ในโรงพยาบาลทั่วไป ในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น กล่าวได้ว่า สิ่งที่เป็นปัจจัยนำเข้าคือ ปัจจัยด้านองค์การซึ่งเป็นโรงพยาบาลทั่วไปของกระทรวงสาธารณสุข ที่มีนโยบายแน่วแน่ชัดในการจัดโครงการปฐมนิเทศให้กับพยาบาลวิชาชีพ ผู้บริหารการพยาบาลของทุกโรงพยาบาลจังหวัด โครงการ

การปฐมนิเทศเป็นประจำทุกปี และจัดให้มีผู้รับผิดชอบโดยเฉพาะ นับว่าการบริหารจัดการเกี่ยวกับการปฐมนิเทศพยาบาลสำเร็จใหม่ได้เกิดขึ้นอย่างมีรูปแบบแน่ชัด สำหรับส่วนของวิธีดำเนินการปฐมนิเทศนั้น ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบขึ้นตามแนวคิดในการสร้างโครงการ โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ และจัดเนื้อหาสาระ รวมทั้งวิธีการให้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ได้ จึงมีคู่มือการสอนที่มีรายละเอียดทุกขั้นตอน พร้อมทั้งเนื้อหาโดยละเอียดและสื่อการสอนครบสมบูรณ์ โดยใช้แนวคิดในการให้บริการของฝ่ายการพยาบาล เป้าหมายการดำเนินการของสถานบริการ ผสมผสานกับทฤษฎีความรู้ที่ผู้วิจัยค้นคว้ามาเป็นแนวทางในการสร้างเนื้อหาวิชาดังกล่าว เพื่อให้ข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ เป็นไปตามนโยบายและความคาดหวังของหน่วยงานอย่างแท้จริง ซึ่งผู้ทำการปฐมนิเทศในทุกโรงพยาบาลที่เป็นแหล่งทดลอง ได้รับสิ่งเหล่านี้เหมือนกัน พร้อมทั้งได้รับการเตรียมจากผู้วิจัยก่อนดำเนินการปฐมนิเทศ ทำให้มีความมั่นใจได้ว่าโครงการปฐมนิเทศจะดำเนินไปได้ด้วยดี ในส่วนของปัจจัยด้านผู้เรียนนั้น ได้รับทราบนโยบายของการปฐมนิเทศล่วงหน้า และรับทราบวิธีดำเนินการทุกขั้นตอนเท่ากับได้สร้างความพร้อมให้กับผู้รับการปฐมนิเทศในขั้นต้น นอกจากนี้ ลักษณะสำคัญของผู้เรียนซึ่งเป็นพยาบาลวิชาชีพสำเร็จใหม่ย่อมเป็นผู้ที่อยู่ระหว่างการเรียนรู้ บทบาท หน้าที่ใหม่ ที่เปลี่ยนสภาพจากการเป็นนักศึกษาสู่บทบาทของพยาบาลวิชาชีพ ย่อมมีการเรียนรู้แนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อปรับตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ และบทบาทความรับผิดชอบของพยาบาลวิชาชีพ เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นไปด้วยดี (จรรยาธิ รุ่งสุวรรณ, 2529) จากผลการศึกษาของสุทธิรัตน์ นิคมวงศ์ และคณะ (2527) สอดคล้องกับการศึกษาของ สุภาณี วคินอมร และคณะ (2531) ในการติดตามพยาบาลสำเร็จใหม่ พบว่า พยาบาลสำเร็จใหม่ไม่มั่นใจในความรู้ และประสบการณ์การฝึกปฏิบัติงานของตนเอง เนื่องจากมีระยะเวลาในการเตรียมตัวน้อย และไม่รู้จักแนวทางในการปฐมนิเทศของหน่วยงาน

สำหรับเนื้อหาที่ผู้วิจัยได้พิจารณาว่ามีความเหมาะสมกับลักษณะการปฏิบัติงานในฐานะพยาบาลวิชาชีพ อันได้แก่ กระบวนการพยาบาล การบันทึกการพยาบาล การป้องกันโรคติดเชื้อ การป้องกันอันตรายและการช่วยชีวิต เป็นเนื้อหาที่พยาบาลวิชาชีพได้เรียนมาในสถานศึกษาบ้างแล้ว เมื่อพยาบาลวิชาชีพจะต้องประยุกต์ใช้ความรู้ดังกล่าวให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานด้วยตนเองย่อมประสบกับปัญหา และต้องการระยะเวลาช่วงหนึ่งในการเรียนรู้ จากการศึกษาของ บุขบาสมร่าง (2528) อารีวรรณ กลั่นกลิ่น (2528) และเรณา พงษ์เรืองพันธุ์ (2531) เกี่ยวกับ

การฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลให้ผลสอดคล้องกันว่า นักศึกษาพยาบาลประสบปัญหาในการประยุกต์ใช้ทฤษฎีที่ได้เรียนมาให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานในสถานบริการ กล่าวได้ว่า พยาบาลวิชาชีพสำเร็จใหม่ ต้องการความช่วยเหลือจากฝ่ายบริการในการชี้แนะแนวทางที่จะนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงาน ความรู้ที่ใช้ในการปฏิบัติงานจึงเป็นความต้องการของพยาบาลวิชาชีพที่จะเรียนรู้ สอดคล้องกับการศึกษาของออสซิเมค (Ozimek, 1965) และลาร์จ (Large's, 1970) ที่พบว่า พยาบาลสำเร็จใหม่ต้องการได้รับการเตรียมเข้าสู่การทำงานด้านการพยาบาล

ปัจจัยประการที่สอง คือ กระบวนการในการจัดปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาโครงการปฐมนิเทศ โดยให้มีการให้ความรู้ด้วยการบรรยาย และฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลองที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา โดยอาศัยหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ของ โนวส์ (อ้างถึงในวิเชียร ทวีลาภ, 2520) ที่กล่าวว่า ผู้ใหญ่ต้องการการยอมรับ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมในชั้นเรียน ผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ชีวิต ควรใช้การเรียนการสอนโดยใช้ประสบการณ์ จึงควรใช้สถานการณ์ในการสอน ผู้ใหญ่มีความพร้อมในการเรียน มีความคุ้นเคยต่อการพัฒนาบทบาทในการทำงาน และสุดท้าย โนวส์ ได้กล่าวว่า ผู้ใหญ่จะยึดศูนย์กลางการเรียนรู้ที่ปัญหาที่พบและสามารถนำไปใช้ได้จริง ซึ่งลักษณะเด่นของการเรียนรู้ของผู้ใหญ่นี้ ผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องในแต่ละเนื้อหาวิชา ยกตัวอย่างเช่น การเรียนในหัวข้อ การบันทึกการพยาบาล ผู้วิจัยได้กำหนดให้ผู้สอนใช้สถานการณ์ตัวอย่างผู้ป่วย เพื่อให้พยาบาลวิชาชีพมีการฝึกวิเคราะห์ข้อมูล และฝึกบันทึกรายงานอาการผู้ป่วยลงในแบบฟอร์มจริง ทำให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหากับการปฏิบัติงาน ย่อมทำให้พยาบาลวิชาชีพมีความสนใจต่อเนื้อหาวิชา และมีบรรยากาศของการเรียนรู้ที่ดี (Clark, 1981) และความสนใจดังกล่าวนี้เองที่ทำให้เกิดความพร้อมที่จะเรียนรู้ตามกฎแห่งความพร้อมของ ธรอร์นไคด์ (อ้างถึงในกมลรัตน์ หล้าสูงษ์, 2528) ที่กล่าวว่า เมื่อบุคคลมีความพร้อมทั้งทางร่างกาย และจิตใจย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี

นอกจากที่กล่าวมาแล้วในเรื่องของกระบวนการปฐมนิเทศที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนั้น ได้จัดขึ้นในลักษณะของการแนะนำ และสอนเป็นกลุ่มเล็ก ประมาณ 6-10 คน ทำให้พยาบาลวิชาชีพและผู้สอนได้มีโอกาสนพูดคุย ซักถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันตลอดระยะเวลา 4 วันที่อยู่ในโครงการปฐมนิเทศ นอกจากนั้นการฝึกปฏิบัติในกิจกรรมที่จัดเตรียมไว้ทำให้ผู้ให้และผู้รับการปฐมนิเทศ

มีโอกาสดติดต่อสื่อสารกันอย่างไม่เป็นทางการ และเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกันได้ กล่าวได้ว่าบรรยากาศในการประชุมพิเศษเป็นไปอย่างไม่เป็นทางการมากกว่าเป็นทางการ มีลักษณะของการมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กันสูง ซึ่งจะแตกต่างกัน การจัดประชุมพิเศษที่จัดในลักษณะการให้ความรู้ในชั้นเรียนตามรูปแบบของการเรียนการสอนทางทฤษฎี นับได้ว่า กระบวนการประชุมพิเศษในการวิจัยนี้มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากวิธีที่ปฏิบัติที่โรงพยาบาลเหล่านี้เคยทำมาในอดีต วิธีดำเนินการประชุมพิเศษในการวิจัยนี้ได้ใช้แนวคิดของการจัดการศึกษาให้กับผู้ใหญ่ และมุ่งสร้างความพร้อมทั้งด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ตามแนวคิดการป้องกันภาวะตื่นตระหนกที่อาจเกิดขึ้นกับพยาบาลสำเร็จใหม่ดั่งที่ เครเมอร์ ได้ทำการวิจัยไว้ในปี ค.ศ. 1973 (Kramer, 1973)

ปัจจัยทั้งสองประการนี้เสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ขณะเดียวกันก็ส่งผลถึงความพึงพอใจของพยาบาลวิชาชีพต่อโครงการประชุมพิเศษพยาบาลวิชาชีพ กล่าวคือ การได้รับข้อมูลที่เกี่ยวกับลักษณะงานย่อมก่อให้เกิดความเข้าใจถึงลักษณะงาน และการให้ความรู้ การฝึกปฏิบัติเพิ่มเติมย่อมเสริมให้เกิดความพร้อมในการปฏิบัติงาน และเกิดความรู้สึกว่า มีส่วนร่วมต่อความสำเร็จของงาน สามารถปฏิบัติงานได้เต็มความสามารถ ทำให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ได้ตั้งที่สุลักษณ์ มีชูทรัพย์ (2529) กล่าวว่า การประชุมพิเศษเป็นการจูงใจขั้นแรกของหน่วยงาน เพราะทำให้บุคลากรได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหน่วยงาน ลักษณะงาน บรรยากาศการทำงาน การจัดการเรียนการสอน ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมย่อทำให้พยาบาลวิชาชีพมีโอกาสแสดงออกถึงความสามารถ การใช้เวลาที่เหมาะสมย่อมก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อลักษณะการดำเนินการของโครงการประชุมพิเศษอีกทางหนึ่ง

โดยสรุปการจัดประชุมพิเศษพยาบาลวิชาชีพ โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน ลักษณะของผู้เรียน หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ทำให้มีการวางแผนดำเนินการ การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ให้ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพเพิ่มขึ้น รวมทั้งเกิดความพึงพอใจต่อโครงการประชุมพิเศษ

ส่วนจุดมุ่งหมายประการที่ 4 ของโครงการประชุมพิเศษ ที่ต้องการให้พยาบาลวิชาชีพมีความรู้ในการปฏิบัติงานผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 จากผลการวิจัยพยาบาลวิชาชีพ มีคะแนนเฉลี่ยของ

ความรู้ในการปฏิบัติงานร้อยละ 60.69 การตั้งเกณฑ์ดังกล่าวอาศัยหลักการ 2 ประการซึ่ง สมหวัง นิธิยานุวัฒน์ (2528) ได้กล่าวถึงเกณฑ์ในการประเมินผลอาจกระทำได้ 2 ลักษณะ คือ การประเมินโครงการในลักษณะของคะแนนที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการประเมินรายบุคคล เพื่อให้เป็นความก้าวหน้าของแต่ละบุคคล กำหนดได้ 2 ลักษณะ คือ ถือเกณฑ์คะแนนรวม และเกณฑ์คะแนนที่เพิ่มขึ้นจากคะแนนเดิม ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ประเมินรายบุคคลว่า พยาบาลวิชาชีพมีความรู้ในการปฏิบัติงานผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ซึ่งถือเป็นเกณฑ์ที่ยอมรับในวิชาชีพพยาบาล ซึ่งถือว่าความรู้ในเนื้อหาดังกล่าวเป็นสาระสำคัญในการปฏิบัติงาน ในลักษณะวิชาชีพพยาบาล ผลการวิจัยแสดงว่าพยาบาลสำเร็จใหม่ ยังขาดความรู้ดังกล่าว พยาบาลวิชาชีพผู้เข้ารับการปฐมนิเทศ ย่อมต้องการระยะเวลาเรียนรู้เพิ่มเติม จึงจะสามารถปฏิบัติงานในฐานะพยาบาลวิชาชีพได้อย่างสมบูรณ์ และจากการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อน และหลังการปฐมนิเทศในหัวข้อของความรู้ในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยรวมมีระดับคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 11-38 และความรู้ในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพเพิ่มขึ้นภายหลังดำเนินโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ย่อมแสดงให้เห็นว่าการให้ความรู้ในโครงการปฐมนิเทศก่อให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่ได้รับและเกิดความเข้าใจมากขึ้น ในเนื้อหาวิชาดังกล่าว

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้ในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพก่อนและหลังการดำเนินโครงการการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพ โดยรวมพยาบาลวิชาชีพมีความรู้ในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า การจัดโครงการปฐมนิเทศตามแนวทางของการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ของ โนวส์ (อ้างถึงใน วิเชียร ทวีลาภ, 2521) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้ใหญ่ ผู้สอนจะต้องสร้างทักษะให้กับผู้เรียนโดยคำนึงถึงลักษณะของนักศึกษาผู้ใหญ่ ที่สำคัญ 4 ประการ คือ ผู้ใหญ่ต้องการการยอมรับจากผู้อื่นถึงความสามารถจากผู้สอน จึงควรสนับสนุนให้เขามีส่วนร่วมมากที่สุด ผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์การได้รับความรู้ที่ผ่านมา และการปฏิบัติการจัดการเรียนการสอน จึงควรใช้ประสบการณ์ที่เป็นสื่อที่ก่อให้เกิดความเข้าใจ และแนะนำประสบการณ์ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง ผู้ใหญ่มีความพร้อมในการเรียน และพร้อมที่จะพัฒนาบทบาทในการทำงาน การจัดเนื้อหาจึงต้องเหมาะสมกับความต้องการและสุดท้าย โนวส์ได้กล่าวว่า ผู้ใหญ่จะยึดศูนย์กลางของการเรียนรู้ที่ปัญหาที่พบและสามารถนำไปใช้ได้จริง ผู้สอนจึงควรมีปัญหาเป็นศูนย์กลาง โครงการปฐมนิเทศ

พยาบาลวิชาชีพครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับคู่มือการสอนที่กำหนดวัตถุประสงค์แต่ละเรื่อง เนื้อหา กิจกรรม การเรียนการสอน อุปกรณ์การสอน และวิธีประเมินผลไว้โดยละเอียดทุกขั้นตอน ทั้งนี้เพื่อให้กิจกรรม การเรียนการสอนแตกต่างจากการสอนบรรยายทั่วไป เพื่อให้มีการใช้หลักของการเรียนรู้ของผู้ ใหญ่ ดังกล่าวแล้วในทุกขั้นตอนของการเรียนการสอน โดยผู้วิจัยได้เตรียมผู้สอนในแต่ละเนื้อหาให้ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้คู่มือการสอน และหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ด้วยตนเองเพื่อความเข้าใจ ในการนำคู่มือการสอนและสื่อไปใช้ ยกตัวอย่างเช่น ผู้วิจัยกำหนดการนำเข้าสู่บทเรียน โดยใช้ ปัญหาเป็นหลัก กล่าวคือ ผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนโดยกล่าวถึงความสำคัญของการแก้ปัญหาที่เป็นระบบ และเชื่อมโยงเข้ากับการแก้ปัญหากับการปฏิบัติการพยาบาล จากนั้นให้พยาบาลวิชาชีพ ตอบคำถาม เกี่ยวกับ ความหมาย และความสำคัญของกระบวนการพยาบาล จะเห็นได้ว่า ลักษณะการเรียน การสอนเป็นลักษณะของการโต้ตอบกันตลอดเวลาและฝึกให้พยาบาลวิชาชีพได้มีการวิเคราะห์และนำ ประสบการณ์เดิมมาใช้ การใช้วิธีในการเรียนการสอน โดยอาศัยหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่นี้ มี ความเหมาะสมกับลักษณะความต้องการของผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง ความเหมาะสมดังกล่าวสามารถ ทำให้พยาบาลวิชาชีพเกิดความสนใจ และเข้าใจถึงความเชื่อมโยงของเนื้อหากับการปฏิบัติงาน เป็นแนวทางที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี (Clark, 1981) ทั้งนี้เป็นไปตามกฎแห่งความพร้อมใน การเรียนรู้ ของธอร์นไดค์ (อ้างถึงใน กมลรัตน์ หล้าสูงษ์, 2528) ที่กล่าวว่า สภาพความ พร้อมของผู้เรียนอันประกอบด้วยความพร้อมทางวุฒิภาวะ อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย และความ พึงพอใจ ย่อมนำไปสู่การเรียนรู้ ทำให้โครงการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพบรรลุวัตถุประสงค์

ส่วนของความรู้นี้ ผู้วิจัยได้แยกเป็นเนื้อหาวิชา 5 เรื่อง คือ กระบวนการพยาบาล การบันทึกการพยาบาล การป้องกันโรคติดเชื้อ การป้องกันอันตราย และการช่วยชีวิต ซึ่งผู้วิจัย พิจารณาแล้วว่า เป็นสาระสำคัญสำหรับพยาบาลสำเร็จใหม่ ที่จะเตรียมตนเองให้พร้อมสำหรับการ ปฏิบัติงานในหน้าที่พยาบาลวิชาชีพ แม้ว่าสาระทั้งหมดนั้นพยาบาลสำเร็จใหม่จะได้เรียนรู้มาแล้ว ก็ตาม แต่เมื่อมีโอกาสทบทวนเพิ่มเติมความรู้ในโครงการปฐมนิเทศอีก ทำให้พยาบาลสำเร็จใหม่ แสดงออกได้ว่ามีความรู้เพิ่ม เนื้อหาความรู้ที่ได้เรียนรู้เพิ่มเติมทั้ง 5 เรื่อง ที่ผู้วิจัยดำเนินการ ตามนโยบายของระยะเวลาที่พยาบาลวิชาชีพสำเร็จใหม่เริ่มปฏิบัติงาน มีโอกาสตรวจสอบความรู้ ของตนเองไปทีละน้อยแล้วค่อย ๆ ปรับความรู้ให้ถูกต้องแม่นยำ และนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้

จริง มากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ ช่วงเวลาเพียง 4 วัน ที่ได้ให้ความรู้แก่พยาบาลสำเร็จใหม่และมีคะแนนความรู้ในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญก็เท่ากับเป็นการแสดงความสำเร็จของ โครงการปฐมนิเทศได้ขึ้นหนึ่งแล้ว

ความรู้ที่พยาบาลสำเร็จใหม่ได้รับเพิ่มขึ้นนั้น อาจเป็นผลมาจากคู่มือการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน บรรยายภาคการเรียนรู้ และตัวผู้เรียนที่ส่งผลกระทบต่อผลผลิตที่ได้รับจากกระบวนการต่าง ๆ เมื่อพิจารณาระดับคะแนนเฉลี่ยของความรู้ในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในช่วงร้อยละ 11-38 ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการจัดดำเนินการให้ระดับความรู้ในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากว่า โดยลักษณะของการทำงานของพยาบาลวิชาชีพที่รับผิดชอบในการดูแลภาวะสุขภาพของผู้รับบริการและต้องบริการงานในส่วนอื่น ๆ ด้วย เกณฑ์ของความรู้ในเชิงวิชาชีพหลังได้รับการอบรมอยู่ในช่วงร้อยละ 20-40 ถือว่าเป็นระดับที่พึงพอใจ ดังนั้นลักษณะของการดำเนินโครงการควรเพิ่มเติมด้วยการอบรมวิทยากรให้เข้าใจหลักและวิธีในการสอนผู้ใหญ่ การปรับปรุงเนื้อหา กิจกรรมการเรียน และระยะเวลาของการเรียนรู้ให้ยาวนานขึ้น ย่อมส่งผลให้ระดับความรู้ในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้นได้ จากผลการสอบครั้งที่ 2 ที่พบว่า ไม่มีความแตกต่างของความรู้ในการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญ อาจสืบเนื่องมาจากช่วงระยะเวลาดังกล่าว เป็นเวลาที่มีการฝึกปฏิบัติงานหมุนเวียนไปตามตึกต่าง ๆ และมีการปฏิบัติงานรับผิดชอบดูแลผู้รับบริการในเวรเช้า และเวรยามวิกาล การปรับตัวดังกล่าว จึงทำให้ความพร้อมในการทำแบบทดสอบอาจลดลง ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนเวลานอน ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางร่างกายและจิตใจ (บุญใจ ศรีสถิตย่นรากร, 2529) สอดคล้องกับกฎแห่งความพร้อมของธอร์นไคค์ ที่กล่าวว่า ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้ เมื่อร่างกายมีสุขภาพแข็งแรง และจิตใจที่มีความพึงพอใจ

3. ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพก่อนและหลังการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพ พบว่า คะแนนความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าการจัดปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลทั่วไปในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้พยาบาลวิชาชีพผู้ที่ได้รับการอบรมมีการพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงาน เนื่องจากลักษณะของพยาบาลวิชาชีพสำเร็จใหม่ ซึ่งเป็นผู้ที่ต้องการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงาน นโยบาย แนวทางในการปฏิบัติงาน

เพื่อที่จะปรับตนเองให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ด้วยดี (จรรยาธิ รุ่งสุวรรณ, 2529) ทำให้การให้ความรู้ และการฝึกปฏิบัติงานในส่วนที่เป็นลักษณะวิชาชีพ ย่อมเป็นที่ต้องการของพยาบาลสำเร็จใหม่ และเป็นการเสริมให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานได้ จากผลการศึกษา ของสุทธิรัตน์ พิมพ์งค์ และคณะ (2527) สอดคล้องกับการศึกษาของ สุภาณี วชิรอมร และคณะ (2531) ในการติดตามพยาบาลสำเร็จใหม่ พบว่า พยาบาลสำเร็จใหม่ไม่มั่นใจในความรู้ และประสบการณ์การฝึกปฏิบัติงานของตนเอง เนื่องจากมีระยะเวลาการเตรียมตัวน้อย และไม่รู้แนวทางในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน

การที่ผู้วิจัยจึงคัดเลือกเนื้อหาความรู้ที่เป็นสาระสำคัญในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ ได้แก่ กระบวนการพยาบาล การบันทึกการพยาบาล การป้องกันโรคติดเชื้อ การป้องกันอันตรายและการช่วยชีวิต ทั้งนี้เพราะการใช้กระบวนการพยาบาล เป็นสิ่งสำคัญที่เป็นจุดรวมของกิจกรรมการพยาบาลที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกสถานการณ์ในการดูแล แก้ไขปัญหา สุขภาพอนามัยของผู้รับบริการ (Yura and Walsh, 1983) การปฏิบัติงานในด้านการดูแลผู้ป่วยจึงใช้กระบวนการพยาบาล เป็นวิธีการแก้ปัญหาที่สำคัญ และเป็นที่ยอมรับว่า เป็นเอกลักษณ์ของวิชาชีพพยาบาล จากนั้นในแต่ละวันพยาบาลวิชาชีพทุกคนจะต้องเกี่ยวข้องกับการบันทึกเอกสาร ข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในด้านการรักษาพยาบาล และเป็นหลักฐานในการดูแลผู้ป่วย การให้ความรู้เกี่ยวกับการบันทึกการพยาบาลที่เป็นระบบ ระเบียบมีแบบแผนและเป็นรูปแบบเดียวกันทั้งหน่วยงาน จึงมีความสำคัญที่จะบ่งบอกข้อมูลที่เป็นปัญหา การวางแผน การให้การพยาบาล การประเมินผลและการปฏิบัติ ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งกำหนดพยาบาลบันทึกการพยาบาลได้ถูกต้อง จะทำให้เกิดความสะดวกในการให้การพยาบาลและส่งต่อปัญหาและข้อมูลต่าง ๆ ให้กับพยาบาลเวรต่อ ๆ ไป และบุคลากรพยาบาลคนอื่น ๆ ด้วย (ประคอง อินทรสมบัติ, 2530)

ในช่วงเวลาของแต่ละวัน พยาบาลได้ปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลให้กับผู้รับบริการหลายประการ เช่น การดูแลเรื่องความสะอาดของร่างกาย การรับประทานอาหาร และความสุขสบาย การป้องกันการติดเชื้อจึงมีเป็นสิ่งที่ควบคู่บทบาทของการพยาบาล ทั้งนี้เพราะพยาบาลมีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันมิให้ผู้รับบริการได้รับเชื้อโรคจากการกระทำกิจกรรมการพยาบาล เช่น การสวนปัสสาวะ การให้สารน้ำทางหลอดเลือด และขณะเดียวกันก็ป้องกันมิให้มีการแพร่กระจายเชื้อ

จากผู้อื่นมาสู่ผู้รับบริการด้วย (กรองกาญจน์ สังภาค, 2526) ด้วยเหตุนี้การป้องกันโรคติดต่อจึงเป็นความรู้ประการหนึ่งที่พยาบาลจะต้องนำมาประยุกต์ปฏิบัติให้เหมาะสมและคำนึงถึงอยู่ตลอดเวลา ระหว่างการดูแลผู้ป่วยในโรงพยาบาลนั้น พยาบาลจะต้องรับผิดชอบในการป้องกันมิให้ผู้ป่วยเกิดอันตราย ทำอันตรายที่เกิดจากการให้การพยาบาล เช่น การประคบร้อน การขนย้ายผู้ป่วย รวมทั้งอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล อุบัติเหตุต่าง ๆ พยาบาลจะต้องเป็นผู้ดูแลความปลอดภัยดังกล่าว เสมือนหน้าที่ที่สำคัญอีกประการที่จะปกป้องผู้รับบริการจากอันตรายทั้งปวง

ความสามารถประการสุดท้าย มีความสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยเหลือให้ผู้รับบริการรอดพ้นจากการเสียชีวิต จากสาเหตุที่ทำให้เกิดหัวใจหยุดเต้น และการหายใจหยุด คือ ความสามารถในการช่วยชีวิต ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่บุคลากรทางสุขภาพ ควรตระหนักถึง เพราะการช่วยชีวิตผู้ป่วยที่ปฏิบัติภายหลังจากผู้ป่วยมีโอกาสรอดในเวลาอันสั้น ทั้งต้องถูกต้องตามเทคนิค และระเบียบวิธีปฏิบัติ จึงจะก่อให้เกิดผลดีและมีโอกาสทำให้ผู้ป่วยรอดชีวิตสูง (มยุรี แก้วจันทร์, 2527) ดังนั้นพยาบาลวิชาชีพสำเร็จใหม่ จึงได้ฝึกความพร้อม ในการปฏิบัติการช่วยชีวิตตั้งแต่การสังเกตอาการ การช่วยเหลือในขอบเขตของวิชาชีพ

ลักษณะการปฏิบัติงานของวิชาชีพ มีความรับผิดชอบหลายด้านทั้งส่วนที่เป็นการพยาบาล และส่วนที่เป็นการจัดการ จึงทำให้ผู้วิจัยได้คัดเลือกเรื่องดังกล่าว รวมทั้งหาวิชาการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ จึงทำให้ตอบสนองต่อความต้องการการเรียนรู้ ลักษณะงานได้เป็นอย่างดี ทั้งที่ได้จัดให้มีการฝึกปฏิบัติร่วมด้วย จึงทำให้พยาบาลวิชาชีพมีการพัฒนาในด้านของความสามารถในการปฏิบัติงาน เมื่อพยาบาลสำเร็จใหม่ได้ปฏิบัติงานต่อไป ยิ่งทำให้การเรียนรู้มากขึ้น เมื่อได้นำไปใช้ในการปฏิบัติงาน แล้วได้รับการยอมรับ ก็จะมีการกระทำซ้ำอยู่ในรูปแบบนั้น ทำให้การเรียนรู้นั้นถ่ายโยงต่อกันครั้งแล้วครั้งเล่า เกิดเป็นความรู้ถาวร ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของ ธอร์นไคค์ (อ้างถึงในกรมรัตน์ หล้าสูงษ์, 2528) ที่กล่าวถึงกฎของการฝึกหัดที่กล่าวว่า เมื่อเกิดความเข้าใจหรือเรียนรู้แล้ว มีการกระทำหรือนำสิ่งที่เรียนรู้ขึ้นไปใช้บ่อย ๆ จะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวร

4. ระดับความพึงพอใจต่อโครงการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า การจัดปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลทั่วไปในจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจแก่พยาบาลวิชาชีพสำเร็จใหม่ ความพึงพอใจดังกล่าว แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ลักษณะแรกคือความพึงพอใจต่อการได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะงาน แนวทางการปฏิบัติงาน นโยบาย ซึ่งเป็นลักษณะของผู้ที่เริ่มปฏิบัติงานเป็นครั้งแรก ซึ่งการให้ข้อมูลดังกล่าวในการจัดปฐมนิเทศ จะก่อให้เกิดความรือร้อใจ และเกิดความรู้สึกว่าเป็นสมาชิกคนหนึ่งที่มีส่วนร่วมในความสำเร็จของงาน (ธงชัย สันติวงษ์, 2527) ดังนั้นกระบวนการปฐมนิเทศจึงจัดว่าเป็นการจูงใจขั้นแรกของหน่วยงานที่จะจูงใจให้พนักงานรู้สึกมั่นคงได้ (สุลักษณ์ มีชูทรัพย์, 2529) ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นในลักษณะนี้อธิบายตามแนวคิดของทฤษฎีของเฮิทซ์เบอร์ก (อ้างถึงในสมยศ นารีการ, 2521) ซึ่งกล่าวว่าบุคคลมีความต้องการเบื้องต้น สองประการในการทำงาน ประการแรกเป็นความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากความไม่พอใจในสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งจะต้องสนองได้ด้วยปัจจัยกลุ่มที่เรียกว่า ปัจจัยสุขอนามัย ได้แก่ แบบในการบังคับบัญชา ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เงินเดือน นโยบายและการบริหารงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน และความมั่นคงของงาน ซึ่งถ้าหากไม่มีปัจจัยเหล่านี้ย่อมก่อให้เกิดความไม่พอใจกับบุคลากรได้ ขณะเดียวกันประการที่สอง เป็นความต้องการของบุคลากรที่จะใช้ความสามารถของเขา และต้องการความก้าวหน้า ความต้องการดังกล่าวนี้ตอบสนองได้จากปัจจัยตัวกระตุ้น ได้แก่ ลักษณะงาน ความรู้สึกเกี่ยวกับความสำเร็จของงาน ความรับผิดชอบ การยกย่องและโอกาสก้าวหน้า ปัจจัยเหล่านี้มีผลโดยตรงต่อผลผลิต

ในโครงการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลทั่วไป ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้จัดให้มีการดำเนินการ 5 วันโดยช่วงวันที่ 1 เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงาน สายการบังคับบัญชา นโยบาย ความคาดหวังในบทบาท โอกาสก้าวหน้า และสวัสดิการต่าง ๆ เท่ากับเป็นการให้ข้อมูลให้พยาบาลวิชาชีพได้รับรู้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความพึงพอใจ และช่วง 4 วันต่อมาเป็นการให้ความรู้และฝึกปฏิบัติงานในหัวข้อที่ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นสาระสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่พยาบาลวิชาชีพ ความรู้และความสามารถดังกล่าว จะมีส่วนเสริมให้เกิดปัจจัยตัวกระตุ้นขึ้นได้ เนื่องจากความรู้และการฝึกปฏิบัติที่ได้รับเพิ่มเติม ย่อมเสริมให้พยาบาลวิชาชีพมีความสามารถมีความมั่นใจ เกิดความรู้สึกว่ามีโอกาสได้รับความสำเร็จในการทำงาน ความรู้สึกว่ามีอิสระที่จะใช้

ความคิด ความรู้ ความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งความรู้สึกว่าตนได้รับการพัฒนา และมีโอกาสก้าวหน้าทั้งความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ อันเป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญในวิชาชีพพยาบาล (สลุกันท์ มีชูทรัพย์, 2530) ความพึงพอใจที่ได้รับในลักษณะแรกนี้คือ ความพึงพอใจที่จะนำมาสู่แรงจูงใจในการทำงาน เกิดการเพิ่มผลผลิตของงาน ตามแนวทฤษฎีของ เอิทซ์เบอร์ก

ความพึงพอใจในลักษณะที่สองที่พยาบาลวิชาชีพมีต่อโครงการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นี้คือ ความพึงพอใจที่มีต่อลักษณะการดำเนินโครงการ อันมีหลักการมาจากการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ของโนวส์ (อ้างถึงในวิเชียร ทวีลาภ, 2521) ที่กล่าวว่า ผู้ใหญ่ต้องการการยอมรับ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน และการใช้ประสบการณ์นำสู่การเรียนรู้ การนำเข้าสู่บทเรียนโดยเน้นถึงปัญหาที่สามารถใช้ได้จริงในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยได้กำหนด กิจกรรมการเรียนการสอนในคู่มือการสอนไว้โดยละเอียด เมื่อก้าวโดยรวมลักษณะการเรียนการสอน จะมีลักษณะไม่เป็นทางการ เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็น การสอนเชิงสนทนา กลุ่มเล็ก 6-10 คน การใช้สถานการณ์ผู้ช่วยเป็นตัวอย่างในการฝึกปฏิบัติ ความพร้อม อุปกรณ์ที่ทำให้ลักษณะการเรียนการสอนไม่เป็นที่เบื่อหน่าย สามารถทำให้ผู้เรียนพึงพอใจที่จะเรียนรู้ และส่งผลต่อผลผลิตในด้านความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับการศึกษาของเวเบอร์ (Weber, 1956) ที่ศึกษาพบว่า การจัดปฐมนิเทศที่จะส่งผลต่อความพึงพอใจในทางบวกด้วย

5. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ในการปฏิบัติงาน ความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามเนื้อหาวิชา พบว่า คะแนนความรู้ในการปฏิบัติงานมีคะแนนเพิ่มขึ้นอยู่ในช่วงร้อยละ 11-38 ในเรื่องกระบวนการพยาบาล การบันทึกการพยาบาล การป้องกันอันตราย และการช่วยชีวิต อาจสืบเนื่องมาจากความรู้ในหัวข้อดังกล่าว พยาบาลวิชาชีพได้รับความรู้ในสถานศึกษาในลักษณะการปฏิบัติงานฐานะเป็นนักศึกษาบางส่วนแล้ว เมื่อพิจารณาลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดการนำไปใช้ได้จริงแล้ว พบว่า การใช้เวลาสอนในเนื้อหาในเรื่องดังกล่าวใช้เวลาได้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่ก่อให้เกิดการพัฒนาของความรู้ในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการปฏิบัติงาน พบว่า คะแนนความสามารถในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นอยู่ในช่วงร้อยละ 2-13 ในเรื่อง การบันทึกการพยาบาล การป้องกันโรคติดเชื้อ และการป้องกันอันตราย อาจสืบเนื่องมาจากลักษณะเนื้อหาวิชานำไปสู่การปฏิบัติ สามารถปฏิบัติได้จริง เมื่อมีการฝึกน้อย ๆ ก็ย่อมทำให้การเรียนรู้คงทนถาวร ส่วนเรื่องของการใช้กระบวนการพยาบาล และการบันทึกการพยาบาล ระดับคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน ร้อยละ 2 อาจสืบเนื่องมาจาก วิธีการปฏิบัติในการใช้กระบวนการพยาบาล และการบันทึกการพยาบาลเป็นแนวเดียวกันในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขแต่ละแห่ง ซึ่งพยาบาลสำเร็จใหม่ได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติมาแล้วในขณะที่เป็นนักศึกษาพยาบาล ทำให้มีคะแนนเฉลี่ยจากความสามารถในการปฏิบัติงานในเรื่อง ดังกล่าวเปลี่ยนแปลงน้อย

1. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาโครงการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพ

จากผลการวิจัยพบว่า การดำเนินโครงการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพ บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพมีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพยาบาลวิชาชีพมีความพึงพอใจต่อโครงการปฐมนิเทศในระดับมาก แสดงว่า โครงการปฐมนิเทศพยาบาลวิชาชีพที่ผู้วิจัยพัฒนานั้นสามารถนำไปใช้ได้ ลักษณะของโครงการ คือ (รายละเอียดหน้า 132)

1.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อให้พยาบาลวิชาชีพมีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น มีความพึงพอใจต่อโครงการปฐมนิเทศ

1.2 วัตถุประสงค์เฉพาะ หลังสิ้นสุดโครงการพยาบาลวิชาชีพมีความสามารถในการใช้กระบวนการพยาบาล การเขียนบันทึกทางการพยาบาล การป้องกันโรคติดเชื้อ การป้องกันอันตรายและการช่วยชีวิต

1.3 จุดมุ่งหมายของโครงการ คือ

1) พยาบาลวิชาชีพมีความรู้ในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทางสถิติ

- 2) พยาบาลวิชาชีพมีความสามารถในการปฏิบัติงาน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
- 3) พยาบาลวิชาชีพมีความพึงพอใจต่อโครงการปฐมนิเทศอยู่ในระดับมาก
- 4) พยาบาลวิชาชีพมีความรู้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

1.4 รูปแบบโครงการ เป็นโครงการอบรมในลักษณะการให้ความรู้และฝึกปฏิบัติ ในหัวข้อนั้น เป็นกลุ่มย่อย 6-10 คน ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 5 วัน ได้แก่ วันที่ 1 เป็นการให้ข้อมูลทั่วไปของหน่วยงาน ส่วนวันที่ 2-5 นั้น เป็นหัวข้อเรื่อง กระบวนการพยาบาล การบันทึกการพยาบาล การป้องกันโรคติดเชื้อ การป้องกันอันตราย และการช่วยชีวิต จากนั้นประเมินผลเป็นระยะ

1.5 วิธีดำเนินการ ควรมีการเตรียมวิทยากร โดยการให้ความรู้ในเรื่องของหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้เกิดความรู้สึกรอบอุ้น และเปิดโอกาสซักถาม

1.6 เนื้อหาวิชา ประกอบด้วย กระบวนการพยาบาล การบันทึกการพยาบาล การป้องกันโรคติดเชื้อ การป้องกันอันตราย การช่วยชีวิต

1.7 สถานที่ ใช้ทั้งห้องบรรยาย ของฝ่ายการพยาบาล และหอผู้ป่วยเพื่อให้เห็นสภาพจริง

2. ข้อเสนอแนะทั่วไป

2.1 ฝ่ายการพยาบาลทางโรงพยาบาลทั่วไปและโรงพยาบาลศูนย์ใน กระทรวงสาธารณสุข ที่สังกัดอื่น ๆ สามารถนำโครงการปฐมนิเทศ ที่พัฒนาไปทดลองใช้ โดยดำเนินการตามรูปแบบของการประเมินโครงการ หรือตามขั้นตอนของการวิจัย เพื่อจะได้พัฒนาโครงการปฐมนิเทศได้ต่อไป ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ของแต่ละโรงพยาบาล

2.2 ฝ่ายการพยาบาล ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะ ในการดำเนินการโครงการปฐมนิเทศ เพื่อให้โครงการดำเนินไปอย่างมีรูปแบบที่แน่ชัด ทั้งที่ควรจัดเป็นคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าฝ่ายการปฐมนิเทศ (ประธาน) และกรรมการ ที่เป็นผู้บริหารและพยาบาลประจำ ที่มีความรู้ความสามารถ ที่จะทำหน้าที่เป็นวิทยากรในโครงการปฐมนิเทศ ได้ด้วย

2.3 วิทยากร ควรได้รับการอบรมโดยเฉพาะ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถพร้อมในการปฏิบัติตามโครงการปฐมนิเทศ

2.4 ควรจัดให้มีแผนการสอนโดยละเอียด และพัฒนาแผนการสอนทุกปี เพื่อให้สาระ และวิธีการทันสมัยอยู่เสมอ

2.5 เมื่อได้ดำเนินการตามโครงการปฐมนิเทศ อย่างมีประสิทธิภาพ ควรได้วางแผนการติดตามประเมินผลระยะยาว ทั้งด้านความรู้ เจตคติ และความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยเก็บข้อมูลไว้อย่างมีระบบ เพื่อการศึกษาวิเคราะห์ต่อไป

2.6 ในสถานศึกษาพยาบาล ควรมีการสอนเพื่อแนะนำในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติงาน เพื่อเป็นแนวทางให้นักศึกษาพยาบาลสามารถปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติให้เหมาะสมกับหน่วยงาน

2.7 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาพยาบาลควรมีการตรวจสอบความรู้และการประยุกต์ใช้ภายหลังการฝึกปฏิบัติงาน เมื่อสิ้นสุดการฝึกภาคปฏิบัติ

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

3.1 ควรทำการวิจัยซ้ำโดยใช้โครงการปฐมนิเทศ ที่พัฒนาแล้วในโรงพยาบาลภาคใต้และโรงพยาบาลอื่น ๆ ของกระทรวงสาธารณสุข เพื่อศึกษาผลของโครงการปฐมนิเทศ ต่อไป

3.2 เปรียบเทียบผลของโครงการปฐมนิเทศในโรงพยาบาลสังกัดต่าง ๆ เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโครงการปฐมนิเทศ และศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการด้วย

3.3 ควรทำการวิจัยซ้ำโดยใช้โครงการปฐมนิเทศ ที่พัฒนาแล้วในโรงพยาบาลภาคใต้และโรงพยาบาลอื่น ๆ ของกระทรวงสาธารณสุข เพื่อศึกษาผลของโครงการปฐมนิเทศ ต่อไป